

La vocació geogràfica de Lluís Casassas i la seva pregonera dedicació a la Societat Catalana de Geografia

Vicenç BIETE i FARRÉ

President de la SC de Geografia

Permeteu-me que enceti les meves paraules tot donant-los un caire molt personal. Perquè ara fa pràcticament seixanta anys que amb Lluís Casassas vàrem coincidir per primera vegada. L'un i l'altre ens disposàvem a iniciar els estudis de batxillerat a l'Institut-Escola, aquell instrument de cultura aleshores de nova creació i que amb els anys ha esdevingut gairebé mític.

Lluís Casassas hi arribava havent estat immers, de ben petit, en un ambient familiar que li havia ensenyat a conèixer i estimar el món en els seus múltiples aspectes. Nascut a Sabadell el 1922, fill de mestres, les llargues passejades amb el seu pare l'havien anat interessant en tot el que es relacionava amb la terra i la gent. Aquest ambient era, doncs, ben propici a desvetllar la dèria per la geografia que hauria d'informar la vida de Lluís Casassas.

A l'Institut-Escola, la geografia viva que s'ensenyava en aquell centre i el mestratge de Lluís Solé Sabarís, persona oberta a totes les inquietuds que suggeria l'estudi d'aquella ciència, acabaren de reblar una tan palesa inclinació. Lluís Casassas em recordava precisament, poc abans de posar-se malalt, la passió per la geografia que desvetllà en nosaltres l'enyorat Solé Sabarís, el qual ens honorà sempre amb el seu mestratge i la seva amistat.

De la seva mà, Casassas assimilà ràpidament unes normes de treball i de recerca que li permeteren, ben aviat, de compondre ja un estudi comarcal de l'Urgell que va ultrapassar les cinc-centes pàgines. Aquesta inclinació, tanmateix, aquesta dèria, s'encarava a un camí que no havia de ser pas gens planer i que més aviat es convertiria en una autèntica cursa d'obstacles, salvada, això sí, amb voluntat i perseverança.

Ja amb la guerra del 36, les seves inquietuds es varen veure força concretes, però mal que fos anar a Montjuïc a conèixer i estudiar pedres i fòssils o bé assistir a les escadusses- res lliçons que es pronunciaven al Centre Excursionista de Catalunya, no va defallir mai en els seus propòsits.

Sobrevinguda la postguerra, les coses es varen espatllar, l'economia familiar sotraguejà i Casassas es va veure obligat a deixar els estudis i a posar-se a treballar. Entrà de meritori en una important indústria frigorífica, en la qual treballà durant trenta anys. Ben aviat en fou nomenat apoderat i poc temps després li'n fou confiada la gerència.

Durant aquesta època, i traient el temps d'on bonament podia, la seva curiositat es va estendre, encara, a la història de l'art, a la literatura i, no cal dir, a aprofundir en la geografia. Va pronunciar conferències, va assistir a cursos i, per si això fos poc, va repetir els dos darrers cursos de batxillerat, que no li havien estat convalidats en acabar la guerra, i passà l'examen d'Estat amb un dels escadussers premis extraordinaris que van ser concedits.

La tornada a Barcelona, el 1943, de Solé Sabarís, que havia estat catedràtic a Granada, li va permetre de reprendre amb ell nombroses excursions, orientades sobretot a la interpretació del paisatge. Alhora, començà a sovintejar la casa de Josep Iglésies, al passatge Permanyer, i allí va entrar en contacte amb bona part dels geògrafs de la Societat Catalana de Geografia, alguns dels quals ja coneixia prou en funció de la seva vocació.

Una vocació, val a dir, que l'empenyia més i més envers el seu objectiu: professar a la Universitat. Tanmateix, això no li era pas gens fàcil, perquè a més de la feina i de l'estudi, va desplegar encara activitats polítiques clandestines —era un dels caps del Front Universitari de Catalunya— que el van dur fins i tot a la presó.

Com bonament va poder, va fer els cursos comuns de Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona i, entre 1943 i 1947, els estudis de Dret. Les dificultats econòmiques i l'estada a la presó, però, varen interrompre la seva empena. No va ser fins al 1968 que se li presentà l'oportunitat de reprendre els estudis universitaris, ja que la implantació del Pla Maluquer en aquell any va significar un augment de l'optativitat i la creació de nous departaments, entre ells el de geografia.

La seva situació laboral, al cap de l'Empresa, li permetia, no sense molts d'esforços i sacrificis, d'alternar feina i estudi, i així va ser com va poder dur a terme els cursos d'especialitat i aconseguir ser professor de geografia. Era l'u de setembre de 1972.

No parlaré de la seva trajectòria universitària. D'altres persones la coneixen millor que no pas jo. El que sí diré és que quatre anys abans d'aquella data ja havia entrat a la Societat Catalana de Geografia i havia començat a formar part des d'aleshores de la Junta de Govern de la nostra entitat, de la qual seria successivament vocal, tresorer, secretari, vice-president i president.

La seva tasca a la Societat Catalana de Geografia, amb la col·laboració dels diversos membres de les successives juntes, als quals va encomanar la seva empena i el seu entusiasme, fou tan intensa que seria agosarat intentar de resumir-la en unes breus paraules.

Em limitaré simplement, doncs, a citar-les, començant per la seva participació el 1973, quan la Societat celebrava els seus actes al Palau Dalmau, en les sessions relatives a l'Atlas Regional de Catalunya, i a la direcció d'un seminari sobre geografia urbana de Barcelona. A partir d'aleshores, la seva presència a la tribuna de la Societat va ser continuada. Destacaré, especialment, les seves lliçons inaugurals en les «Jornades sobre la Regionalització i els Ens Intermedis» i en el «Primer Congrés Català de Geografia».

Tanmateix, i sense menystenir el valor acadèmic d'aquelles intervencions, seria injust de no posar en relleu la seva extraordinària capacitat organitzadora, ja des del moment en què Solé Sabarís el nomenà president de la Comissió de Sortides de Camp. Fruit d'aquest comès va ser el desplaçament dels socis a nombroses ciutats i contrades de Catalunya, tot fent realitat el desig de la Societat de ser present arreu del país per copsar-ne els problemes, analitzar situacions i proposar alternatives.

Essent ja secretari, va assumir l'organització dels cursos anuals de la Societat, cohesionant-los a través d'un fil programàtic conductor. La intervenció en aquests cursos de conferencians de vàlua l'aconseguia gràcies a les seves extenses relacions i a les innombrables amistats que havia aconseguit aplegar. Va maldar, doncs, per fer ocupar l'estrada de la Societat a les figures més rellevants del país i de l'estranger. També va aconseguir d'incrementar els cursos-seminaris que s'havien encetat tímidament l'any 1973 i que arribaren a ser dos o tres anuals des del 1980, sempre a càrrec de professionals de contrastada sol·lència.

Tot això representava per a Lluís Casassas un vessant burocràtic fatigós que era poc conegut, dut a terme, però, amb el seu inesgotable entusiasme: cartes, trucades telefòniques, confecció de programes per a les sortides de camp, ensobrat de convocatòries. Moltes nits, en definitiva, reclòs al despatx de casa, hores i hores de feina en què la seva muller Maria Jesús, col·laboradora fidel i entusiasta, si que també crítica sincera i eficaç, es bolcava a ajudar-lo, fins i tot en aquestes tasques menors, per bé que imprescindibles, a les quals s'afegien sovint el seu fill petit i la seva sogra. Tots plegats treballant per la Societat.

Moltes altres varen ser, encara, les activitats de Lluís Casassas en el si de la Societat Catalana de Geografia. Tanmateix, n'hi ha dues que cal posar en relleu d'una manera destacada: la revista «Treballs de la Societat Catalana de Geografia» i l'organització del Primer Congrés Català de Geografia.

La Societat havia comptat, entre 1978 i 1982, i gràcies al mecenatge de Josep M. Puchades, amb un òrgan d'expressió: la «Revista Catalana de Geografia». Tanmateix, en morir Puchades no fou possible d'arribar a un acord amb els seus hereus, propietaris legals de la capçalera, i finalment la publicació va reparèixer editada per l'Institut Cartogràfic de Catalunya. Lluís Casassas, però, fidel a una frase de Solé Sabarís —«Una Societat que no publica és una societat morta»— no va parar fins a aconseguir, amb el suport de l'aleshores president Llobet i de la resta dels membres de la Junta, d'iniciar la publicació dels «Treballs de la Societat Catalana de Geografia», amb una periodicitat, ja d'entrada, trimestral. L'entusiasme que havia encomanat a l'equip directiu i els ajuts econòmics de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Diputació de Barcelona ho havien fet possible.

Els trenta-dos números de la revista fins ara editats han permès la publicació de gairebé

totes les conferències pronunciades a la Societat i, ensem, aconseguir la col·laboració de professors, tècnics, estudiantes i afeccionats autodidactes. A més, va fer possible d'honorar adientment la memòria de tres il·lustres geògrafs que ens havien anat deixant: Lluís Solé Sabarís, Josep Iglésies i Salvador Llobet.

Tot això va representar una feuada intensa per a Lluís Casassas i els seus col·laboradors: demanda de col·laboracions, correcció de proves, vetlla de la qualitat tipogràfica, distribució, etc. Però la capacitat de treball i d'iniciativa del nostre enyorat company encara li féu possible de proposar la celebració d'un Primer Congrés Català de Geografia. L'èxit d'unes Jornades sobre la Regionalització i els Ens Intermedis organitzades per la Societat, va esperonar en ell una il·lusió que, com molt bé sabíem els qui el tractàvem, albergava dintre seu de feia temps.

La constant renovació del pensament geogràfic i la presència de geògrafs en diversos sectors de l'activitat laboral, convidava a fer balanç, a plantejar problemes i a proposar solucions. I Lluís Casassas s'abocà a l'organització del Congrés amb la seva empena de sempre i amb una entrega total. El plantejà autènticament català i, efectivament, s'aconseguí de dur-ne a terme una jornada simultània a nou ciutats catalanes, a més de les oportunes sessions celebrades a Barcelona.

No m'estendré en detalls sobre el Congrés, a bastament coneguts per tothom, però si diré que un any i escaig després de la seva clausura es fa ben palès l'èxit que va aconseguir, amb l'alt nivell de les conferències i ponències i la qualitat de les nombroses comunicacions.

Lluís Casassas, malauradament, va arribar just a poder tenir a les mans els quatre volums que aplegaren els textos de totes aquestes intervencions. El dia vint-i-tres de juny ens deixava, i amb la seva desaparició rebíem un llegat ben difícil d'acomplir. Només el record de la seva empena, la seva capacitat de treball, la profunditat dels seus coneixements i, per damunt de tot, la seva intel·ligència i la seva bondat, ens esperonaran a no defraudar-lo.